

<http://doi.org/10.31861/pytlit2025.112.021>

УДК 801.6:821.131.1Лео7]До Італії.03=161.2

ПРО ВІРШОВІ ОСОБЛИВОСТІ НЕЗАКІНЧЕНОГО ПЕРЕКЛАДУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ПОЕЗІЇ ДЖАКОМО ЛЕОПАРДІ «ДО ІТАЛІЇ»

Борис Бунчук

orcid.org/0000-0002-0302-9875

b.bunchuk@chnu.edu.ua

Доктор філологічних наук, професор

Кафедра української літератури

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Вул. Коцюбинського, 2, 58002, м. Чернівці, Україна

Валентин Мальцев

orcid.org/0000-0002-3756-530X

v.maltsev@chnu.edu.ua

Кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра української літератури

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Вул. Коцюбинського, 2, 58002, м. Чернівці, Україна

Анотація. Подано порівняльний аналіз віршової будови першої строфи поезії Джакомо Леопарді «До Італії» (1818) та незакінченого перекладу цієї строфи, здійсненого Лесею Українкою 1891 року. Підкреслено, що поетеса звернулася до цього автора і до цього твору тому, що Д. Леопарді – великий поет, у творі якого було трагічно поставлено ті питання, що мучили її. Розгляд першої строфи Д. Леопарді за складами з урахуванням явища синерези (стягнення складів), властивого італійській версифікації, показав, що її формою є силабічний вірш з довільним чергуванням 11-складових та 7-складових рядків у межах строфи (11, 11, 7, 7, 11, 11, 11, 7, 11, 11, 7, 11, 11, 11, 11, 7, 7, 11, 7, 11) та специфічним римуванням жіночих закінчень. Аналіз незакінченого перекладу, здійсненого Лесею Українкою, виявив, що він виконаний у річищі силабо-тоніки. Розмір твору – різностоповий дактиль (від двостопових до шестистопових рядків). Майже 89% версів є

дактилічними, крім них зафіксовано ще й амфібрахічний та дольніковий рядки. Половина версів – п'яти-шестинаголошені, що, як і відсутність рими та жіночі закінчення, надає творові гекзаметричного ореолу. Стверджується, що поетеса здійснила переклад у річищі «гекзаметричного» підкоду. Форму невпорядкованого силабо-тонічного відповідника давньогрецького гекзаметра (порушення метра, стопності, характеру закінчення рядків) Леся застосувала при перекладі частини «Одіссеї» Гомера (1888). Розмір перекладу: різностоповий дактиль (від чотирьох до восьми наголошених рядків) (91% версів). Решта рядків мають ритм амфібрахія, дольніка, власне акцентного вірша. Подібну будову (Д4-7) мали Лесині переклади гімнів давньоіндійської «Рігведи». Так було закладено основу застосування гекзаметричного ритму до перекладу героїчних та високоемоційних творів. Показано, що, крім силабо-тонічного «гекзаметричного» ритму, поетеса врахувала й графіку оригіналу (чергування довгих і коротших рядків). Наголошується, що, за прикладом Д. Леопарді, Леся Українка створила власну «канцону», звернену не до Італії, а до України – цикл «Сльози – перли». Найбільше перегуків з І строфою Д. Леопарді зафіксовано у першому вірші циклу «Сторонньо рідна! коханий мій краю!» (звернення до рідного краю у перших рядках перекладу та оригінальної поезії; риторичні звертання до неба; використання образів кайданів та «страшних ран»; застосування вигуку «леле!»). Вказано на приблизну версифікаційну спільність між оригіналом та перекладом: обидва твори укладено трискладовиками. Однак у перекладі переважає дактиль, оригінальний твір укладено амфібрахіями. Очевидно, поетеса не хотіла подібності у версифікаційному аспекті: вона була б дуже помітною. Тому й обрала у трьох віршах різноманітну форму. Запропоновано також вивчити Лесин переклад в аспекті лексики, образної системи, звукопису.

Ключові слова: література; поезія; проза; поетика; тропи; віршування; строфіка; римування.

Про переклади Лесі Українки з італійської поезії існує вже певна література. Щодо форми Лесиних перекладів з італійської маємо лише окремі дослідження, наприклад, В. Мальцева (Мальцев 2021). Про форму Лесиного перекладу вірша «До Італії» принагідно писав Б. Бунчук. У статті «Деривати гекзаметра та “верлібр” у поезії Лесі Українки» форма перекладу визначається як «дериват

гекзаметра» – форма, у якій на понад 25% порушено хоча б одну з ознак гекзаметра (зрозуміло, його силабо-тонічного відповідника): розмір із нульовою анакрузою; з кількістю стоп або іктів, що дорівнює шести; з міжнаголосними інтервалами у два склади, але з допуском односкладових; з жіночими закінченнями без рими (Бунчук 2015: с. 30). Подано також «метричний паспорт» вірша: Д – 80% (Д5 – 42%, Д3 – 21%, Д6ц. – 10,52%, Д4 – 10,52 %, Д2 – 5,2%), Амф (Амф5) – 5,2%, Дк (Дк6) – 5,2%. Висловлено гіпотезу про те, що Леся Українка, ймовірно, вдалася в перекладі до гекзаметричного ритму через героїко-урочистий ореол (Бунчук 2015: с. 33).

У пропонованій статті ставимо за мету розглянути віршову будову першої строфи оригіналу, визначити версифікаційні особливості перекладу, з'ясувати специфіку вибору його форми.

Дослідники італійського віршування стверджують, що італійська поезія була силабічною і використовувала як основний розмір 11-складовик, який мав два види ритму: 1) з наголосами на 4-у та 10-у складах; 2) з наголосами на 6-у та 10-у складах. Цей довгий розмір відтінювався коротким – 7-складовиком, що сприймався як частина 11-складовика. У межах строфи ці рядки могли чергуватися несистемно.

Канцона (пісня) Д. Леопарді «До Італії», датована 1818 роком, складається з семи строф по 20 версів кожна, загалом – 140 рядків. Наведемо першу строфу поезії (Leopardi 1938: с. 3) з розбивкою рядків на склади, беручи до уваги явище синерези (стягнення складів), властиве італійській версифікації.

1. O /pa/tria/ mia,/ ve/do/ le/ mu/ra_e/ gli_ar/chi
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)

2. e/ le/ co/lon/ne_e_i/ si/mu/la/cr_i_e/ l'er/me
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)

3. tor/ri/ de/gli_a/vi/ no/stri,
1 2 3 4 5 6 (7)

4. ma/ la/ glo/ria/ non/ ve/do,
1 2 3 4 5 6 (7)

5. non/ ve/do _il/ lau/ro _e il/ fer/ro _ond'/e/ran/ car/chi
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
6. i/ no/stri/ pa/dri_an/ti/chi._Or/ fat/ta_i/ner/me,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
7. nu/da/ la/ fron/te_e/ nu/do_il/ pet/to/ mo/stri.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
8. Oi/mè!/ quan/te/ fe/ri/te,
1 2 3 4 5 6 (7)
9. che/ li/vi/dor,/ che/ san/gue!_oh,/ qual/ ti/ veg/gio,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
10. for/mo/sis/si/ma/ don/na!_Io/ chie/do_al/ cie/lo
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
11. e_al/ mon/do:/ di/te/ di/te;
1 2 3 4 5 6 (7)
12. chi/ la/ ri/dus/se_a/ ta/le?_E/ que/sto_è/ peg/gio,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
13. che/ di/ ca/te/ne_ha/ car/che_am/be/ le/ brac/cia;
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
14. sì /che /spar/te /le /chio/me_e /sen/za /ve/lo
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
15. sie/de_in /te/rra /ne/gle/tta_e /sco/nso/la/ta,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
16. na/scon/den/do /la /fa/ccia
1 2 3 4 5 6 (7)
17. tra /le /gi/no/cchia,_e /pia/nge.
1 2 3 4 5 6 (7)
18. Pian/gi, /che /ben /hai /don/de,/ Ita/lia/ mi/a,
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)
19. le /ge/nti_a /vin/cer/ na/ta
1 2 3 4 5 6 (7)
20. e /ne/lla /fa/u/sta /sor/te_e /ne/lla /ria.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (11)

Отже, маємо силабічний вірш з довільним чергуванням 11-складових та 7-складових рядків у межах строфи (11, 11, 7, 7, 11, 11, 11, 7, 11, 11, 7, 11, 11, 11, 11, 7, 7, 11, 7, 11) та специфічним римуванням жіночих закінчень.

1891 року Леся Українка неповністю переклала першу строфу поезії Д. Леопарді. Чому поетеса звернулася до цього автора і до цього твору? Очевидно, тому, що Д. Леопарді – великий поет, у творі якого було трагічно поставлено ті питання, що мучили її. М. Стріха у передмові до восьмого тому повного академічного зібрання творів письменниці стверджував щодо поезії «До Італії»:

Для класика італійської літератури цей написаний 1818 року текст був пронизаний болем невідповідності між давньою величчю Італії, – і її тодішнім жалюгідним станом. Щось таке неминуче мусила відчувати й перекладачка поеми – тільки щодо власної країни (Українка 2021b: с. 29).

Зазначимо також, що відсутність літературознавчих праць про форму Лесиного перекладу можна пояснити ще й тим, що він довгий час пролежав у архіві поетеси. З текстом перекладу читачів ознайомила Л. Мірошніченко у статті 2005 року «Загадковий автограф Лесі Українки» (Мірошніченко 2005), а потім надрукувала у виданні «Леся Українка. Життя і тексти» 2011 року (Мірошніченко 2011).

Звернемося до тексту перекладу (автографа). Л. Мірошніченко подала пізніший варіант тексту, а в дужках – первісний, правлений у процесі письма (Мірошніченко 2011: с. 30). Праворуч подаємо розмір кожного рядка, а також – задля унаочнення – кількість складів у версах оригіналу.

1. (Краю мій рідний,) Стороно рідна! Бачу ті (мури) арки,		
	ті стіни, Дк5	11
2. (І б[ачу]) Бачу колонни, гробниці і вежі самотні	Д5	11
3. Прадідів наших, славutih,	Д3	7
4. Слави їх тільки не бачу,	Д4	7
5. Лаврів не бачу і зброї, не бачу придбання	Д5	11
6. Наших батьків стародавніх. Тепер з непокритим	Д5	11
7. Чолом сиди(ть)ш ти і груди (показуєш) Твої непокриті.	Д5	11
8. Леле! Страшні які рани!	Д3	7

9. Тіло бліде(є і) тільки кров червоніє! О тяжко дивитись	Д6 п/сх (II)	11
10. Жінко вродлива на тебе! Волаю до світа	Д5	11
11. (До н[еба] Неба питаю: скажіте, скажіте,	Д4	7
12. Хто їй завдав сеє лихо? Найгірша недоля,	Д5	11
13. Що її руки закуті в тяжкій кайдани;	Д5 атон (I)	11
14. Так, розпустивши волосся, нічим не покрита	Д5	11
15. Сидить вона долі забута і в розпачі лютім,	Амф5	11
16. Вид свій ховає	Д2	7
17. Межи колінами й плаче.	Д3	7
18. Плач, більш нічого тобі не залилось, Італіє рідна,	Д6	11
19. (Ти, що родилось, аби панува[ти])...		

Варто звернути увагу на рядки 2-й, 7-й, 11-й. Шліфування цих версів зумовлене потребою надати їм дактилічної будови. Розмір твору – Д2-6.

88,8 % версів – дактилічні; рядки Д5 і Д6, як і Дк5 та Амф5 надають структурі ореолу гекзаметра.

Першопочатково може скластися враження, що поетеса здійснила підрядковий переклад. Через шість років у листі до матері (25–26 грудня 1897 року) вона напише:

Скажи, як ти читала мій переклад з Ади Негрі – адже то був не віршований, а підстрочний переклад. Чи ти його сама звіршувала? Якби я завчасу згадала, я прислала б якийсь настоящий переклад (Українка 2021с: с. 92).

Однак виправлення, які поетеса здійснила заради дотримання певного ритму рядків перекладу, наштотує на думку, що це щось більше, ніж підрядковий переклад.

Переклад поетеса здійснила у річищі «гекзаметричного» підходу. У чому полягав такий підхід? 1888 року юна Леся переклала силабо-тонічним відповідником давньогрецького гекзаметру частину «Одіссеї» Гомера. Форма її перекладу була така: Д4-8 (91,4% версів). Решта рядків мають ритм амфібрахія (0,2%), анапеста (0,2%), дольника (4,9%), власне акцентного вірша (0,19%).

1890 року поетеса відтворила силабо-тонічним відповідником гекзаметра (Д4-7) зі спорадичними вкрапленнями дольникових та акцентних версів гімни давньоіндійської «Рігведи». Метричні дані

щодо цих творів подані у названій статті Б. Бунчука. Так було закладено основу застосування гекзаметричного ритму до перекладів героїчних творів та до оригінальних поезій.

Бачимо, що, крім силабо-тонічного «гекзаметричного» ритму, поетеса врахувала й графіку оригіналу (чергування довгих і коротших рядків). Отже, було застосовано непослідовний гекзаметр. Гекзаметрична форма (хай і дериватна, як у цьому випадку) передбачала застосування насамперед дактилічних версів.

Може виникнути запитання: «Чому Леся Українка не доопрацювала переклад, не завершила бодай першу строфу, не спробувала відтворити специфічне римування і багатий внутрішній звукопис твору?». Можливо, поетеса вирішила зробити це пізніше, а листок із записаним незакінченим перекладом повинен був слугувати лише нагадуванням про щось більше. На жаль, у житті пізніше буває рідко...

А ще, ймовірно, основне, що цікавило її, було зосереджено саме у першій строфі. Найвірогідніше ж, перебуваючи під великим впливом твору Д. Леопарді, Леся вирішила створити власну «канцону», але звернену не до Італії, а до України.

Услід за Л. Мірошніченко вважаємо, що такою Лесиною «піснею» став цикл «Сльози-перли», датований, як і переклад з Д. Леопарді, 1891 роком і присвячений І. Франкові. Цикл складається з трьох віршів: «Сторононько рідна! коханий мій краю!», «Україно! – плачу слізьми над тобою...», «Всі наші сльози тугою палкою...». Під назвою «Ридання» цикл був надрукований того ж року у виданні «Народ», а потім – у першій збірці поетеси «На крилах пісень» (1893) (Мірошніченко 2011: с. 33).

Ключем до розуміння циклу є 18-й рядок перекладу: «Плач, більш нічого тобі не зосталось, Італіє рідна...». Щоправда, у Лесі лірична героїня плаче над долею рідного народу. Свідченням цього є перші рядки II і III віршів циклу і, особливо, початок останнього катрена III поезії:

Так, плачмо, браття! мало ще наруги,
Бо ще душа терпіти силу має...
(Українка 2021a: с. 93).

Найбільше ж перегуків зі строфою Д. Леопарді фіксуємо у I вірші циклу. Наведемо поезію повністю:

Сторононько рідна! коханий мій краю!
Чого все замовкло в тобі, заціміло?
Де-не-де озветься пташина несміло,
Немов перед бурею в темному гаю,
І знову замовкне... як глухо, як тихо...
Ой лихо!

Ой, де ж бо ти, воле, ти, зоре таємна?
Чому ти не зійдеш на землю із неба?
Осяяти землю безщасною треба!
Ти бачиш, як все в нас покрила ніч темна?
Ти чуєш, як правду неправда скрізь бере?
Ой горе!

О люде мій бідний, моя ти родинно,
Брати мої вбогі, закуті в кайдани!
Палають страшні, незагойні рани
На лоні у тебе, моя Україно!
Кормигу тяжку хто розбить нам допоможе?
Ой Боже!

Коли ж се минеться! Чи згинем без долі?
Прокляття рукам, що спадають без сили!
Навіщо родитись і жити в могилі?
Як маємо жити в ганебній неволі,
Хай смертна темнота нам очі застеле!
Ой леле!

(Українка 2021a: с. 91).

Відразу впадає у вічі звернення до рідного краю у першому рядку перекладу та на початку першого вірша циклу: «Стороно рідна! Бачу ті арки, ті стіни...» (переклад); «Сторононько рідна! коханий мій краю!» (оригінальний твір). Перегукуються також риторичні звертання до неба: «Неба питаю: скажіть, скажіть...» (переклад) та «Ой де ж бо ти, воле, ти, зоре таємна? / Чому ти не зійдеш на землю із неба?» (оригінальна поезія). В обох текстах наявний образ кайданів: «Що руки закуті в важкій кайдани...»

(переклад), «Брати мої вбогі закуті в кайдани!» (оригінал). Констатація у перекладі: «Страшні які рани!» відгукується в оригіналі: «Палають страшні незагойні рани...». Вигук «Леле!» у 8-му рядку перекладу своєрідно звучить наприкінці оригінального твору – «Ой леле!».

Якщо шукати версифікаційну спільність між перекладом та оригінальною поезією, то вона, хоч і приблизна, існує: обидва твори укладено трискладовиками. Але у перекладі переважає дактиль, оригінальний твір укладено амфібрахіями. Очевидно, поетеса не хотіла подібності у версифікаційному аспекті: вона була б дуже помітною. Тому й обирає для віршів циклу різноманітну форму – у I поезії маємо 6-вірші Амф 4, 4, 4, 4, 4, 1 з римуванням АВВАСС; у II творі – катрени Амф 4, 4, 5, 3 з римуванням АВАВ; у III вірші – катрени Я5 з римуванням АВАВ.

Отже, Леся Українка здійснила неповний переклад першої строфи поезії Д. Леопарді «До Італії», що мала силабічну будову з невідповідним чергуванням у строфах 11-складових та 7-складових рядків зі специфічним римуванням, силабо-тонікою, взявши за основу вже опробовану нею в перекладних та оригінальних творах гексаметричну форму (переважання 5-ти – 6-наголосних трискладникових, здебільшого дактилічних та дольнікових рядків), унаслідок її героїчного, високоемоційного звучання. Довгі рядки оригіналу (11-складові) поетеса відтворила 5-ти – 6-наголосними рядками, короткі верси (7-складові) – 3-4-наголосними рядками.

Варто також дослідити Лесин переклад в аспекті лексики, образної системи, звукопису.

Бунчук, Б. (2015). Деривати гексаметра та «верлібр» у поезії Лесі Українки. *Літературознавчі студії*, вип. 45, с. 29–41.

Мальцев, В. (2021). Вірш Ади Негрі в перекладах Лесі Українки. В: *Леся Українка і сучасний гуманітарний дискурс*. Матеріали всеукраїнської наукової інтернет-конференції, присвяченої 150-річчю від дня народження Лесі Українки. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, с. 63–64.

Мірошниченко, Л. (2005). Загадковий автограф Лесі Українки. *Слово і Час*, № 8, с. 25–29.

Мірошниченко, Л. (2011). «Стороно рідна! Бачу ті арки, ті стіни...». В: *Леся Українка. Життя і тексти*. Передмова М. Коцюбинської. Київ : Смолоскип, с. 27–34.

- Українка, Леся (2021a). *Повне академічне зібрання творів*. У 14 т. Т. 5: Поетичні твори. Ліро-епічні твори. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 925 с.
- Українка, Леся (2021b). *Повне академічне зібрання творів*. У 14 т. Т. 8: Переклади: поезія, проза, драма, публіцистика та інше. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 1116 с.
- Українка, Леся (2021c). *Повне академічне зібрання творів*. У 14 т. Т. 12: Листи. 1897–1901. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 605 с.
- Leopardi, G. (1938). *Canti*. Bari : Laterza, 280 p.

ON THE VERSIFICATION PECULIARITIES OF LESIA UKRAINKA'S UNFINISHED TRANSLATION OF GIACOMO LEOPARDI'S POEM "TO ITALY"

Borys Bunchuk

orcid.org/0000-0002-0302-9875

b.bunchuk@chnu.edu.ua

Department of Ukrainian Literature

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

2 Kotsiubynsky Street, 58002, Chernivtsi, Ukraine

Valentyn Maltsev

orcid.org/0000-0002-3756-530X

v.maltsev@chnu.edu.ua

Department of Ukrainian Literature

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

2 Kotsiubynsky Street, 58002, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. The article presents a comparative analysis of the verse structure of the first stanza of Giacomo Leopardi's poem "To Italy" (1818) and Lesia Ukraïka's unfinished translation of this stanza (1891). The article points out that the poet turned to this author and this particular poem, as G. Leopardi tragically raised in it the questions that tormented her. An examination of the first stanza of G. Leopardi's poem by syllables took into account the phenomenon of syneresis (the contraction of syllables), which is so typical of Italian versification. It has shown that the first stanza is syllabic verse with free alteration of 11-syllable and 7-syllable lines within the stanza (11, 11, 7, 7, 11, 11, 11, 7, 11, 11, 7, 11, 11, 11, 11, 7, 7, 11, 7, 11), as well as with a specific pattern of feminine rhymes. The analysis of Lesia Ukraïka's unfinished translation indicated that it was made in terms of syllabo-tonic versification. The meter of the translation is a heterometric dactyl (ranging from

two- to six-foot lines). Almost 89% of the verses are dactylic; apart from them, there are also amphibrachic and dolnik lines. Half of the verses are five- or six-accented, which, together with the absence of rhyme and feminine endings, gives the text a hexametric aura. The article claims that Lesia Ukrainka has rendered the poem in terms of “hexametric sub-code”. She also employed the form of an irregular syllabo-tonic equivalent of ancient Greek hexameter (with deviations from regular meter, foot structure, and line endings) when translating a part of Homer’s “Odyssey” (1888). The meter of that translation was a heterometric dactyl (from four to eight accented lines) (91% of the verses). The remaining lines followed the rhythms of amphibrach, dolnik, or strictly accented verse. A similar structure (D4-7) was typical of Lesia’s translations of ancient Indian “Rigveda” hymns. In this way, she laid the foundation of applying hexametric rhythm in the translation of heroic and highly emotional works. The article emphasizes that in addition to syllabo-tonic “hexametric” rhythm, Lesia Ukrainka also paid due attention to the graphic structure of the original (alteration of longer and shorter lines). It is essential that like G. Leopardi, Lesia Ukrainka has created her own “canzone”, which was addressed not to Italy but to Ukraine – the cycle “Tears – Pearls”. The greatest number of parallels with G. Leopardi’s first stanza can be found in the first poem of the cycle “My Dear Homeland! My beloved Land!” (the address to her native land in the opening lines of both the translation and the original; rhetorical appeals to the heaven; the use of the imagery of chains and “terrible wounds”; the use of the exclamation “lele!”). The article also points to approximate versification similarity between the original and translation: both texts are built in trisyllabic meters. However, the translation is marked with the prevalence of dactyl, whereas the original is written in amphibrachs. It is apparent that Lesia did not aim for identical versification: it would have been too noticeable. Therefore, she chose different forms in three poems. It is highly recommended to study Lesia Ukrainka’s translation further in terms of lexicon, imagery, and sound patterning.

Keywords: literature; poetry; prose; poetics; tropes; versification; stanzas; rhyming.

References

- Bunchuk, B. (2015). Deryvaty heksametra ta “verlibr” u poezii Lesi Ukraïny [Derivatives of Hexameter and “Free Verse” in Poetry of Lesia Ukrainka]. *Literaturoznavchi studii*, no. 45, pp. 29–41. (in Ukrainian).
- Maltsev, V. (2021). Virsh Ady Negri v perekladakh Lesi Ukraïny [Ada Negri’s Poem in Lesia Ukrainka’s Translations]. In: *Lesia Ukraïna i suchasnyi humanitarnyi dyskurs*. Chernivtsi : Chernivets’kyi natsional’nyi universytet imeni Iurii Fed’kovycha, pp. 63–64. (in Ukrainian).
- Miroshnychenko, L. (2005). Zahadkovyi avtohrاف Lesi Ukraïny [The Mysterious Autograph of Lesia Ukrainka]. *Slovo i Chas*, no. 8. pp. 25–29. (in Ukrainian).

- Miroshnychenko, L. (2011). "Storono ridna! Bachu ti arky, ti stiny..." ["Native Land! I see those arches, those walls..."]. In: *Lesia Ukraïнка. Zhyttia i teksty*. Kyiv : Smoloskyp, pp. 27–34. (in Ukrainian).
- Ukrainka, Lesia (2021a). *Povne akademichne zibrannia tvoriv* [Complete Academic Collection of Works]. In 14 vols. Luts'k : Volyns'kyi natsional'nyi universytet imeni Lesi Ukraïnky, vol. 5, 925 p. (in Ukrainian).
- Ukrainka, Lesia (2021b). *Povne akademichne zibrannia tvoriv* [Complete Academic Collection of Works]. In 14 vols. Luts'k : Volyns'kyi natsional'nyi universytet imeni Lesi Ukraïnky, vol. 8, 1116 p. (in Ukrainian).
- Ukrainka, Lesia (2021). *Povne akademichne zibrannia tvoriv* [Complete Academic Collection of Works]. In 14 vols. Luts'k : Volyns'kyi natsional'nyi universytet imeni Lesi Ukraïnky, vol. 12, 605 p. (in Ukrainian).
- Leopardi, G. (1938). *Canti*. Bari : Laterza, 280 p.

Suggested citation

Bunchuk, B. and Maltsev, V. (2025). Pro virshovi osoblyvosti nezakincheno ho perekladu Lesi Ukraïnky poezii Dzhakomo Leopardi "Do Italiï" [On the Versification Peculiarities of Lesia Ukrainka's Unfinished Translation of Giacomo Leopardi's Poem "To Italy"]. *Pitannâ literaturoznavstva*, no. 112, pp. 21–32. (in Ukrainian). <http://doi.org/10.31861/pytlit2025.112.021>

Стаття надійшла до редакції 17.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 7.12.2025 р.